

Kunnskapsdepartementet
v/ ekspedisjonssjef Johan Raaum
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO
postmottak@kd.dep.no

Vår dato: 2007-12-20
Vår ref.:
Deres dato: Deres ref.:
Saksbehandler:
Brit Weisæth

Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven - Høringsuttalelse fra Bredtvet kompetansesenter

Det vises til høringsbrev av 12.10. 2007. Bredtvet kompetansesenter ønsker å komme med følgende uttalelser vedrørende forslagene til endringer i opplærings- og privatskoleloven.

Høringsuttalelsen har følgende forslag til endringer i opplæringslovens kapittel 5:

Andre endringer som følge av forslaget om innarbeiding av lovens krav om tilpasset opplæring i opplæringsloven kapittel 5 om spesialundervisning

Som følge av forslaget om å innarbeide kravet om tilpasset opplæring i opplæringsloven kapittel 5, der tilpasset opplæring blir regulert i en ny § 5-1 og der spesialundervisning blir regulert i § 5-2 (tidligere § 5-1), er det også behov for å justere henvisninger i enkelte andre bestemmelser i loven. Dette gjelder §§ 2-12 (om private grunnskoler som ikke har rett til statstilskudd), 4-2 (om særlige rettigheter for lærlingen og lære kandidaten) og 4A-2 (spesialundervisning for voksne).

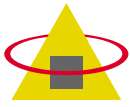
3.2 Forslag om endring av opplæringsloven § 5-3 slik at det i visse tilfeller kan gis spesialundervisning etter enkeltvedtak uten at det foreligger sakkyndig vurdering

3.2.1 Bakgrunn

I St. meld. nr. 16 (2006-2007) ... og *ingen sto igjen* heter det at departementet vil vurdere å foreslå endring av opplæringsloven § 5-3 om sakkyndig vurdering, slik at skolen i visse tilfelle kan tilby spesialundervisning etter enkeltvedtak uten at det foreligger sakkyndig vurdering. Hensikten med et slikt tiltak vil være å legge til rette for at den samlede kompetansen i skolen og den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PP-tjenesten) kan bli brukt mest mulig optimalt og målrettet i forhold til elever med særskilte behov. Forskning viser at god kvalitet på den ordinære opplæringen reduserer behovet for spesialpedagogiske tiltak. I et slikt perspektiv blir styrking av PP-tjenestens mulighet til å drive med såkalt systemrettet arbeid opp mot skolene viktig. Flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget stilte seg under behandlingen av stortingsmeldingen positivt til at et slikt tiltak blir vurdert.

Bredtvet kompetansesenters kommentarer til endringsforslaget:

Det kan være en viss rasjonale i å betrakte tilpasset opplæring og spesialundervisning i et felles perspektiv. Her vil kvaliteten og dermed graden av vansken være avgjørende for hvilken terminologi som skal benyttes. I forhold til visse vanskegrupper vil også miljøforebyggende faktorer ha meget stor innflytelse på omfanget av den vansken som kan observeres. Det gjelder i særlig grad innen området sosio-emosjonelle vansker. Gode generelle miljøtiltak vil her i mange tilfelle kunne forebygge en stor del av forekomsten.

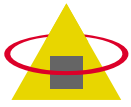
Når det gjelder vansker som har å gjøre med genetiske disposisjoner hos enkeltindivider og som derfor gjerne ses i familier, er problemstillingen en helt annen. Her arves disposisjonen fra foreldre til barn og dermed minkes muligheten for sosial utjevning, med mindre det finnes en konsentrert og målrettet innsats sted. Dette gjelder for barn med spesifikke språkvansker og barn med en disposisjon for å utvikle dysleksi. Barn med språkvansker har ofte en slik disposisjon. Disse elever klares ikke innen begrepet tilpasset opplæring. De er avhengige av at det i barnehagen og i skolen finnes kompetente fagpersoner som kan arbeide målrettet over tid i forhold til de barn det gjelder. En slik innsats bygger på at vansken er presisert gjennom kompetent kartlegging og at vanskens omfang blir beskrevet nyansert med tanke på kvalifisert oppfølging.

Vi har i dag ganske god kunnskap om hvordan barn med språkvansker og disposisjon for dysleksi best kan hjelpes. Vi har tidligere i et notat til departementet gjort rede for hvilke muligheter det er for å støtte disse barns utvikling gjennom forebyggende tiltak (se vedlegg). Det kan gjøres mye, men vanskene kan ikke tas helt bort. Disse barn og ungdom er i barnehage og skole i varierende grad avhengige av å ha et kompetent system av voksne rundt seg som kan arbeide kvalitetssikret med dem. De trenger ikke konstant overvåking, men foruten den tilpassing som skal finne sted i klassen daglig, trenger de periodevis intensiv og målrettet opplæring. De trenger dessuten regelmessig tilsyn av PPT for å evaluere resultatet av innsatsen og planlegge nye tiltak. I forhold til barn med dysleksi har vi forskningsmessig dokumentert effektive arbeidsmetoder (Skedsmo-prosjektet). I forhold til barn med språkvansker har vi gjennom samarbeid med forskere i USA hentet inn arbeidsmåter som har dokumentert effekt (Mable Rice). Vi har også utviklet spesielt egnede samarbeidsrutiner med foreldre til barn med språkvansker (Hanen) og vi har i samarbeid med danske lesepedagoger satt fokus på kvaliteten av leksestøtten som kan gis hjemme. Men kunnskapen om disse muligheter må brukes målrettet og formidles til skolen i forbindelse med jevnlig kartlegging og oppfølging.

I lyset av den seneste tids oppmerksomhet på spesielt gutters manglende lyst til å ta en lenger utdanning (i forhold til jenter) er det viktig å være klar over at språkvansker og dysleksi i høyere grad rammer gutter enn jenter. Ved å fjerne grunnlaget for at disse barn og unge kan bli tidlig identifisert og dermed få tidlig kvalifisert oppfølging minker man muligheten for sosial utjevning. Da det i forveien er en meget sårbar gruppe vil det kunne få katastrofale følger for det enkelte barn og dets familie. I Skedsmo-prosjektet fant vi at vårt opplæringsprogram sikret guttenes utvikling minst like bra som jenters. Men vi så også, at disse elever trenger jevn oppfølging – supplert med nye intensive perioder. En slik innsats må være tilrettelagt i forhold til den kompetanse som til enhver tid finnes i forskningsfeltet. Tilpasset opplæring rommer ikke tilstrekkelig sikring av disse barns utviklingsmuligheter.

I den forklarende teksten til lovforslaget står det at - ” Hensikten med et slikt tiltak vil være å legge til rette for at den samlede kompetansen i skolen og den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PP-tjenesten) kan bli brukt mest mulig optimalt og målrettet i forhold til elever med særskilte behov”. Dette er ikke mulig uten at PP-tjenesten pålegges å utarbeide en sakkyndig vurdering som skal legge premissene for en kvalifisert oppfølging. Tilpasset opplæring kan hva angår de fleste elever i en klasse tilrettelegges ut ifra gruppeprøver i klassen. Det kan ikke gjøres tilfredsstillende i forhold til barn med språkvansker og dysleksi. De krever mer omfattende og nyansert kartlegging. Hvis man derfor fjerner retten til individuell sakkyndig vurdering vil våre brukere bli alvorlig rammet.

Tilpasset opplæring har mange varianter, avhengig av økonomiske rammer og av skolens evne til å legge til rette for samarbeid og lærerens evne til å organisere arbeidet i klassen. En tendens i tiden er arbeidet med individuelle arbeidsplaner. Denne utviklingen setter våre brukere i en meget vanskelig situasjon, fordi de har behov for å være i språklig samspill med andre på en kvalifisert måte for at de skal få læringsutbytte. Det betyr at de ikke har de samme muligheter for å få læringsutbytte som andre

mer selvgående elever. Samlet betyr dette at disse elevers hverdagssituasjon ikke blir gunstig uten at de tas særlig hensyn til. En endring av nåværende ordning med sakkyndig vurdering og kvalifisert oppfølging vil være svært uheldig for denne elevgruppen. De er aldeles avhengige av kvalitet i opplæringstilbudet og trenger derfor en real sikring av deres rettigheter. En slik sikring er ikke på noen måte mulig under begrepet tilpasset opplæring.

I samarbeid mellom Bredtvet kompetansesenter og Institutt for spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo har det blitt etablert en utdanning som språk- og leseveileder på masternivå. Meningen er å utdanne en fagperson til hver skole som på rektors vegne kan legge bedre til rette for tilpasset opplæring i lesing og matematikk. Ordningen fungerer nå på en lang rekke skole i Oslo og Akershus. Den foreløpige erfaringen er at med støtte fra en slik fagperson får norsk- og matematikklæreren en etterlengtet støtte til planlegging og organisering av tilpasset opplæring i klassen. En tilsvarende ordning er nylig blitt lovfestet i Danmark.

Vi vil således fraråde forslaget om å svekke den sakkyndige vurderingens rolle i forhold til spesialundervisning. PP-tjenestens funksjon bør heller styrkes for å sikre barns rettigheter til de opplæringen de trenger. En inkluderende skole trenger høyt kvalifisert personale for å kunne imøtekomme alle behov hos sine elever. Det er vanskelig å tenke seg at vårt grisgrendte land noen gang vil ha den nødvendige tilgang til kvalifiserte lærere til å gi alle barn den opplæring de trenger og har krav på. Skolene har mange vanskeområder å ta hånd om. Det vil alltid være nødvendig med tilgjengelig fagpersonale i PP-tjenesten til å drive direkte veiledning og informasjon for å møte utfordringene skolene står overfor i denne sammenhengen.

Utvidelse av retten til tegnspråkopplæring i grunnskolen

Norge underskrev i vår en FN-konvensjon, Convention on the rights of persons with disabilities. Det vises spesielt til artikkel 4, 7 og 24. Der er brukere av *alternativ og supplerende kommunikasjon* spesielt nevnt. Det er nødvendig med en lovendring av Opplæringsloven for å sikre denne gruppens rettigheter til lik utdanning og tilgang til tilpasset undervisningsmateriell. Slik det er nå, er det helt tilfeldig hvordan deres språk- og kommunikasjonsopplæring gis. Det vises for øvrig til statsråd Bjarne Håkon Hansen uttalelser i forbindelse med undertegningen av konvensjonen hvor det fremgikk at det skal settes i gang et arbeid med å gjennomgå lovverket med sikte på å bringe dette i samsvar med konvensjonen før konvensjonen ratifiseres.

Barn som trenger tegnspråk for å kommunisere har et språk (tegnspråk) som de kan lære seg. Dette har de krav på opplæring i, med og på, fordi det er deres førstespråk. Før disse barna blir 16 år, har også foreldrene krav på 40 ukers opplæring i sitt barns førstespråk. Barn som trenger alternativ og supplerende kommunikasjon, trenger også å lære seg et førstespråk. Selv om de er hørende, må de lære å ta i bruk språket og å kommunisere på en annen måte enn barn uten slike vansker, gjør. De må også ha rettigheter i forhold til det å lære språk. Det må legges til rette for hver enkelt i forhold til deres fysiske og kognitive ferdighetsnivå.

Med hilsen

Brit Weisæth
direktør

**Bredtvet
kompetansesenter**

Statlig spesialpedagogisk støttesystem